

אביי אמר לעולם לא תיפוך בדמאי כולי –

אביי said: ‘really you should not reverse; regarding דמאי, etc.’

OVERVIEW

The גמרא cited a משנה and a ברייתא in which it appears that ר"י ורבנן contradict themselves whether we are חיישינן לגומלין or not. אביי answered (that it is not necessary to reverse their respective views in the ברייתא so that it should not contradict the משנה but rather) in the ברייתא, which discusses תרומה לזר which is stricter, ר"י maintains חיישינן לגומלין, however the משנה which discusses דמאי which is more lenient, since רוב ע"ה מעשרין הן, therefore ר"י is not לגומלין. It is apparent that אביי maintains that the concept of רוב ע"ה מעשרין הן is sufficient reason to be more lenient. אביי does not cite and explain why in other situations אביי does not use the concept of רוב ע"ה מעשרין הן to explain the leniency.

anticipates a difficulty:

והא דאמר אביי בפרק במה מדליקין¹ (שבת דף כג,א) ספק² דבריהם לא בעי ברכה –

And that which אביי explains in פרק במה מדליקין (דמאי) regarding ספק of the רבנן does not require a ברכה -

רבא אמר רוב עמי הארץ מעשרין הן³ –

רבא disagrees and says that since רוב ע"ה מעשרין הן there is no need for a ברכה –

mentions an additional difficulty:

וכן בפרק אף על פי (לקמן נו,ב) משני אביי ודאי דבריהם עשו חיזוק ספק דבריהם לא עשו חיזוק –

And similarly in פרק אע"פ⁴, אביי answered, ‘the חכמים strengthened their ruling if it was an unequivocal enactment;⁵ however regarding a ‘doubtful’ enactment (such as דמאי) they did not strengthen their ruling -

רבא אמר בדמאי הקילו –

¹ The גמרא there is discussing why one does not make a ברכה when he is מפריש מעשר (as one makes a ברכה when he is מפריש ‘regular’ תרומות ומעשרות, or on other מדרבנן).

² requires דמאי because it is a ספק whether the ע"ה was מעשר or not. Therefore it does not require a ברכה. However a דבריהם such as חנוכה נר הדלקת requires a ברכה.

³ The question is why did not אביי answer as רבא did that a ברכה is not required, since רוב ע"ה מעשרין הן as אביי maintains here. It seems from that גמרא that אביי does not agree that רוב ע"ה מעשרין הן is sufficient reason to be lenient, contrary to what he says here!

⁴ The גמרא there stated (in reference to תורה which is כתובת אשה) that the חכמים strengthened their rulings (even) more than תורה rulings. The גמרא challenged this from this משנה of החמירין where ר"י is not לגומלין by חייש לגומלין (even though it is a דבריהם like דמאי).

⁵ The obligation of כתובה is מדרבנן but it is a תקנה ודאית, not based on a ספק.

answered that the חכמים were lenient by דמאי (and were not לגומלין) ⁶ since **רוב ע"ה מעשרין הן**.⁷

- רבא clarifies; the reason אביי there did not use the same answer as רבא -

לא משום דלית ליה לאביי דרבא דהא הכא אית ליה -

Is not because אביי disagrees with רבא, for here אביי agrees with רבא that **רוב ע"ה** - מעשרין הן

ועוד דבשילהי המביא (ביצה לה, ב) דייק ממתניתין⁸ דרוב עמי הארץ מעשרין הן -

And furthermore in the end of המביא גמרא infers from a ברייתא that רוב **רוב ע"ה**, so obviously אביי agrees to it -

אלא דאית ליה לאביי דכל ספק דבריהם אף על גב דליכא רוב לא בעי ברכה וגם לא עשו חיזוק -
But rather אביי maintains that any ספק דבריהם even though there is no רוב
עשו חיזוק (unlike דמאי), nevertheless, **it does not require a ברכה and the idea of**
does not apply to these cases.⁹

anticipates an additional difficulty:

ומיהו בפרק קמא דשבת (דף יג, א ושם) אההיא דלא יאכל זב¹⁰ פרוש¹¹ עם זב עם הארץ -

However in the first פרק of מסכת שבת regarding that ברייתא which states that a זב
זב ע"ה should not eat together with a פרוש -

מפרש אביי שמא יאכילנו דברים שאינם מתוקנים -

אביי explained the reason for this caution is because we are concerned perhaps the
will give the פרוש to eat foods that are not tithed -

ולא סמיך ארוב עמי הארץ מעשרין כדקאמר רבא¹² -

⁶ The same difficulty applies here; why did not אביי answer like רבא that בדמאי הקילו הן since אביי states here why ר"י is not לגומלין! This second question is somewhat stronger since in this same case אביי states here that ר"י is not לגומלין since בדמאי הקילו; he should have repeated this answer there as well.

⁷ See ד"ה בדמאי there רש"י.

⁸ The ברייתא states, one who buys figs from an ע"ה (even) in a place where they are trodden upon to dry them, the rule is that he may eat them as a snack (אכילת עראי) and eventually has to be מפריש מעשר as if it is דמאי, for since it is possible that the ע"ה was מפריש מעשר right away (before the trodding process began). This proves that רוב ע"ה מעשרין הן.

⁹ Had אביי answered as רבא did (which he could have), we may have had the mistaken impression that it is only by an equal ספק מדבריהם (where there is no רוב), one may assume (as presumably רבא maintains) that a ברכה is required and עשו חיזוק, therefore אביי clarifies that in all ספק דבריהם (even if it is a ספק השקול without a רוב) there is no ברכה and עשו חיזוק לדבריהם no.

¹⁰ A זב is one of the טמאים on account of a טומאה which exudes from his body in the form of a fluid discharge.

¹¹ A פרוש (פרושים) refers to the people who were very careful not to become טמא, and were meticulous in their observance of תו"מ. This particular פרוש happened to be טמא as a זב, but nevertheless he should still refrain from eating with a ע"ה, even though there is no issue of טומאה since the פרוש is already טמא.

¹² רבא said there that the reason they should not eat together בימי טומאתן is because the פרוש may become so friendly with the ע"ה that he will continue to eat by the ע"ה even when he becomes טהור and the ע"ה will feed him then דברים טמאים.

And אבי did not depend on what רבא **said there** that this is of no concern since – מתוקנים ¹³ **רוב ע"ה** so probably whatever food the ע"ה will give him will be

תוספות replies:

התם סבירא ליה דלההיא מלתא מחמירין¹⁴ ולא סמכינן ארובא –

There, אבי maintained that regarding a פרוש, we are stricter and do not depend on רוב –

תוספות finds a corollary that even though ע"ה מעשרין we do not always depend on it:

וכן רבא בסוף הניזקין (גיטין סא, א ושם) גבי משאלת אשה נפה כולי¹⁵ —

And similarly, רבא in the end of פרק הניזקין, regarding the משנה which states that a woman may lend her sifter, etc. -

ולא¹⁶ בעי למיסמך ארוב עמי הארצות דמעשרין לענין לסייע ידי עוברי עבירה –

[And רבא] did not want to depend on the היתר of מעשרין regarding the prohibition of assisting the hands of the transgressors (as אביי did) -

דנראה לו לענין זה ¹⁷ להחמיר:

For רבא **deemed it necessary to be strict regarding this** issue of עבירי עבירה, similarly אבי thought it necessary to be strict regarding the פרוש זב eating מתוקנים דברים שאינם.

SUMMARY

All agree that רוב ע"ה מעשרין הן allows for a special leniency regarding דמאי; however this leniency is not applicable in all cases.

THINKING IT OVER

Why is it that רבא did not apply מעשרין רוב ע"ה regarding the זב פרוש (only) and רבא did not apply it only regarding משאלת אשה וכו'; why did they not both agree not to apply it to both cases?

¹³ The question again is that why does not אביי agree with רבא, that there is no concern of feeding the פרוש דברים since שאינם מתוקנים! רוב ע"ה מעשרין!

¹⁴ This פרוש accepted upon himself to be extremely careful, therefore it is appropriate to be stringent even when there is a רוב.

¹⁵ The רש"י there states; משאלת אשה לחבירתה החשודה על השביעית נפה וכברה וריחים ותנור אבל לא תבור ולא תטחון עמה; (see רש"י there) אשת חבר משאלת לאשת עם הארץ נפה וכברה; (לא תבור ולא תטחון עמה. לסייעה מפני שאסור לסייע בידי די עוברי עבירה בשעת העבירה חשודה על השביעית נפה וכברה). ובוררת וטוחנת ומרקדת עמה. The גמרא asks why concerning שביעית she may not grind the flour together with the חשודה and regarding מעשר we are more lenient than ע"ה answered that concerning מעשר אביי. רוב ע"ה מעשרין since שביעית רבא answered that the משנה is discussing an ע"ה דר"מ who is not חשוד on מעשר.

¹⁶ Others amend this to לָא (instead of וְלָא).

¹⁷ There is an **אסיר** **זמאי** (even though **מעשרין** **רוב ע"ה**) therefore assisting them in preparing a dish of **זמאי** is considered **מסייעין ידי עובר עבירה**.